

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. balandžio 13 d.*

Byloje C-73/08

dėl *Cour constitutionnelle* (Belgija) 2008 m. vasario 14 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. vasario 22 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Nicolas Bressol ir kt.,

Céline Chaverot ir kt.

prieš

Gouvernement de la Communauté française

* Proceso kalba: prancūzų.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijos pirmininkai J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta ir C. Toader, teisėjai C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann, J. Malenovský (pranešėjas), T. von Danwitz, A. Arabadžiev ir J.-J. Kasel,

generalinė advokatė E. Sharpston,
posėdžio sekretorius M.-A. Gaudissart, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. kovo 3 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- N. Bressol ir kitų ieškovų, atstovaujamų advokatų M. Snoeck ir J. Troeder,
- C. Chaverot ir kitų ieškovų, atstovaujamų advokatų J. Troeder ir M. Mareschal,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck, padedamos advokato M. Nihoul,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos E. Riedl,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga ir G. Rozet,

susipažinęs su 2009 m. birželio 25 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 12 straipsnio pirmos pastraipos ir 18 straipsnio 1 dalies, skaitomų kartu su EB 149 straipsnio 1 ir 2 dalimis ir 150 straipsnio 2 dalimi, išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant N. Bressol ir kitų ieškovų bei C. Chaverot ir kitų ieškovų bylas prieš *Gouvernement de la Communauté française* (Prancūzų bendruomenės vyriausybė) dėl 2006 m. birželio 16 d. *Communauté française* (Prancūzų bendruomenė) priimto Dekreto, kuriuo reguliuojamas kai kurių aukštojo mokslo pirmosios pakopos studijų programų studentų skaičius (*Décret régulant le nombre d'étudiants dans certains cursus de premier cycle de l'enseignement supérieur, Moniteur belge*, 2006 m. liepos 6 d., p. 34055, toliau – 2006 m. birželio 16 d. dekretas).

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 Pagal 1966 m. gruodžio 16 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimto ir 1976 m. sausio 3 d. įsigaliojusio Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto (toliau – paktas) 2 straipsnio 2 dalį:

„Valstybės, šio Pakto Šalys, įsipareigoja užtikrinti, kad šiame Pakte išdėstytos teisės bus įgyvendinamos be jokio diskriminavimo dėl <...> kilmės <...>.“

- 4 Pakto 13 straipsnio 2 dalies c punkte įtvirtinta:

„Valstybės, šio Pakto Šalys, pripažįsta, kad siekiant visiškai įgyvendinti <...> [kiekvieno žmogaus teisę į mokslą]:

<...>

- c) aukštasis mokslas turi būti vienodai prieinamas visiems pagal kiekvieno gabumus, imantis visų reikiamų priemonių, visų pirma palaipsniui įvedant nemokamą mokslą; <...>.“

Sąjungos teisė

- 5 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikiniančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46 ir klaidų ištaisymas OL L 158, 2004 4 30, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t.), priimtos remiantis EB 12 straipsnio antra pastraipa, 18 straipsnio 2 dalimi, 40, 44 ir 52 straipsniais, 1, 3 ir 20 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(1) Sąjungos pilietybė kiekvienam Sąjungos piliečiui suteikia pirminę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikant Sutartyje ir jai vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytus apribojimus ir reikalavimus.

<...>

- (3) Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojami savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Todėl būtina sisteminti ir persvarstyti esamus Bendrijos instrumentus, atskirai skirtus darbuotojams, savarankiškai dirbantiems asmenims ir studentams bei kitiems nedirbantiems asmenims, kad būtų supaprastinta ir sustiprinta visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir apsigyvenimo teisė.

<...>

(20) Laikantis diskriminavimo pilietybės pagrindu draudimo, visi Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenantys valstybėje narėje remiantis šia direktyva, toje valstybėje narėje turėtų būti laikomi lygiaverčiais piliečiams Sutarties reglamentuojamose srityse, taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurias aiškiai numato Sutartis ir antrinė teisė.“

6 Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra [ar joje gyvena], ir <...> jų šeimos nariams <...>.“

7 Pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio „Vienodas traktavimas“ 1 dalį:

„Taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurios aiškiai numatytos Sutartyje ir antriniuose teisės aktuose, visiems Sąjungos piliečiams, pagal šią direktyvą gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje, Sutarties taikymo srityje taikomas vienodas traktavimas kaip ir tos valstybės narės piliečiams. Ši teisė suteikiama ir šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo šalyje teisę.“

Nacionalinė teisė

- 8 Pagal 2006 m. birželio 16 d. dekretą Prancūzų bendruomenės universitetai ir aukšto-
sios mokyklos, laikydamiesi atitinkamos tvarkos, turi apriboti priėmimo į atitinkamą
mokslo įstaigą dieną nuolat gyvenančiais Belgijoje šio dekreto prasme nelaikomų stu-
dentų (toliau – šalyje nuolat negyvenantys studentai), pirmą kartą galinčių užsirašyti
į vieną iš devynių šiame dekrete numatytų medicinos ir paramedicinos studijų pro-
gramas, skaičių.
- 9 2006 m. birželio 16 d. dekreto 1 straipsnyje įtvirtinta:

„Remiantis šiuo dekretu nuolat gyvenančiu studentu laikomas studentas, kuris užsi-
rašydamas į aukštojo mokslo įstaigą įrodo, kad jo pagrindinė gyvenamoji vieta yra
Belgijoje ir kad jis atitinka vieną iš šių sąlygų:

- 1) turi teisę nuolat gyventi Belgijoje;
- 2) bent 6 mėnesius iki užsirašymo į aukštojo mokslo įstaigą turi pagrindinę gyve-
namąją vietą Belgijoje, kurioje jis dirba pagal darbo sutartį ar savarankiškai arba
gauna iš Belgijos viešosios įstaigos atitinkamą pašalpą;
- 3) turi teisę gyventi Belgijoje neribotą laikotarpį pagal (Belgijos teisės aktus);

- 4) turi teisę gyventi Belgijoje dėl jam pripažinto pabėgėlio statuso pagal (Belgijos teisės aktus) arba pateiktą prašymą pripažinti pabėgėliu;
- 5) turi teisę gyventi Belgijoje, naudodamasis laikinąja apsauga pagal (taikytinas nacionalinės teisės nuostatas);
- 6) pirmiau minėtas sąlygas atitinka jo motina, tėvas, teisėtas globėjas arba sutuoktinis;
- 7) bent 3 metus iki užsirašymo į aukštojo mokslo įstaigą jo pagrindinė gyvenamoji vieta yra Belgijoje;
- 8) turi pažymėjimą, kad mokslo metams ir studijoms, dėl kurių pateikta registracijos paraiška, jam suteikta stipendija pagal vystomojo bendradarbiavimo sistemą.

„Teisė nuolat gyventi“ pirmos pastraipos 1 punkto prasme kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečių atžvilgiu reiškia teisę, pripažintą pagal <...> Direktyvos 2004/38/EB <...> 16 ir 17 straipsnius <...>“

¹⁰ Šio dekreto II skyriuje, kurį sudaro 2–5 straipsniai, įtvirtintos su universitetais susijusios nuostatos.

11 Pagal šio dekreto 2 straipsnį:

„Mokslo įstaigų vadovybė riboja pirmą kartą stojančiųjų į kurių nors Prancūzų bendruomenės universitetą į 3 straipsnyje išvardytas studijų programas skaičių 4 straipsnyje numatyta tvarka.

<...>“

12 Dekreto 3 straipsnyje numatyta:

„II skyriaus nuostatos taikomos studijų programoms, kurias baigus suteikiami šie kvalifikaciniai laipsniai:

1) *Bachelier en kinésithérapie et réadaptation* (kineziterapijos ir reabilitacijos bakalauro laipsnis);

2) *Bachelier en médecine vétérinaire* (veterinarijos bakalauro laipsnis).“

13 To paties dekreto 4 straipsnyje nurodyta:

„Kiekvienam universitetui ir kiekvienai studijų programai, nurodytai 3 straipsnyje, nustatomas pirmą kartą į atitinkamą programą stojančiųjų studentų, į kuriuos atsižvelgiama skiriant finansavimą, bendras skaičius T, taip pat pirmą kartą į atitinkamą programą stojančiųjų studentų, kurie nėra laikomi šalyje nuolat gyvenančiais studentais 1 straipsnio prasme, skaičius NR.

Santykiui tarp NR ir T už praėjusius mokslo metus pasiekus nustatytą procentinę dalį P, mokslo įstaigos vadovybė atsisako toliau registruoti į atitinkamą programą dar neužsirašiusių studentų, kurie nėra laikomi nuolatiniais gyventojais 1 straipsnio prasme.

Pirmesnėje pastraipoje nurodyta procentinė dalis P yra lygi 30 %. Tačiau jeigu konkrečiais mokslo metais studentų, studijuojančių kitoje valstybėje nei ta, kurioje jie baigė vidurinę mokyklą, skaičius viršija 10 % bendro vidutinio skaičiaus Europos Sąjungos aukštojo mokslo įstaigose, kitų mokslo metų P yra lygi minėtos procentinės dalies sandaugai iš 3.“

14 2006 m. birželio 16 d. dekreto 5 straipsnyje įtvirtinta:

„<...> studentai, nelaikomi nuolatiniais gyventojais 1 straipsnio prasme, pateikia registracijos į 3 straipsnyje išvardytas studijų programas paraišką anksčiausiai likus 3 darbo dienoms iki atitinkamų mokslo metų rugsėjo 2 dienos. <...>

<...>

Nukrypstant nuo pirmos pastraipos, jeigu šalyje nuolat negyvenantys studentai pateikia registracijos į vieną iš 3 straipsnyje nurodytų studijų programų paraišką vėliausiai paskutinę darbo dieną iki atitinkamų mokslo metų rugsėjo 2 d. ir jeigu tokių studentų skaičius viršija 4 straipsnio antroje pastraipoje nurodytą NR skaičių, pirmenybė (įstoti) tarp šių studentų nustatoma burtų keliu <...>.

<...>“

- 15 2006 m. birželio 16 d. dekreto III skyriuje, kurį sudaro 6–9 straipsniai, yra aukštosioms mokykloms skirtų nuostatų. Šio dekreto 6 straipsnio pirmoje pastraipoje, 8 ir 9 straipsniuose įtvirtintos analogiškos to paties dekreto 2 straipsnio pirmoje pastraipoje, 4 ir 5 straipsniuose numatytoms nuostatos.
- 16 Pagal šio dekreto 7 straipsnį šios nuostatos taikomos studijų programoms, kurias baigus suteikiami šie kvalifikaciniai laipsniai:

1) „*Accoucheuse-bachelier* (akušerijos bakalauras);

2) *Bachelier en ergothérapie* (ergoterapijos bakalauras);

- 3) *Bachelier en logopédie* (logopedijos bakalauras);
- 4) *Bachelier en podologie-podothérapie* (podiatrijos bakalauras);
- 5) *Bachelier en kinésithérapie* (kineziterapijos bakalauras);
- 6) *Bachelier en audiologie* (audiologijos bakalauras);
- 7) *Éducateur(trice) spécialisé(e) en accompagnement psycho-éducatif* (edukologas, psichoedukacijos specialistas).“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

- 17 Prancūzų bendruomenės aukštojo mokslo sistema pagrįsta laisvu mokymo priedavimu, neribojant stojančiųjų skaičiaus.
- 18 Tačiau ši bendruomenė pastaraisiais metais pastebėjo, kad itin padaugėjo studentų iš kitų nei Belgijos Karalystė valstybių narių, stojančių į jos aukštojo mokslo sistemai priskiriamas įstaigas, ypač į devynias medicinos ir paramedicinos studijų programas. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, jog ši padidėjimą pirmiausia lėmė studentų iš Prancūzijos, kurie pasirenka studijas Prancūzų

bendruomenėje, nes dėstomoji kalba jos aukštosiose mokyklose yra tokia pat kaip ir Prancūzijoje, o Prancūzijos Respublika apribojo priėmimą į atitinkamas studijas, antplūdis.

- 19 Manydama, kad šias programas studijuojančiųjų skaičius yra per didelis, Prancūzų bendruomenė priėmė 2006 m. birželio 16 d. dekretą.
- 20 2006 m. rugpjūčio 9 d. ir gruodžio 13 d. ieškovai pagrindinėse bylose *Cour constitutionnelle* pareiškė ieškinius dėl šio dekreto panaikinimo.
- 21 Vieną šių ieškovų dalį, be kita ko, sudarė Prancūzijos pilietybę turintys studentai, nepatenkantys nė į vieną iš 2006 m. birželio 16 d. dekreto 1 straipsnyje išvardytų kategorijų, 2006–2007 mokslo metams pateikę registracijos į Prancūzų bendruomenės aukštojo mokslo įstaigą paraišką, norėdami studijuoti vieną iš šiame dekrete numatytų studijų programų.
- 22 Kadangi šalyje nuolat negyvenančių studentų skaičius viršijo šiame dekrete nustatytą ribą, atitinkamos mokslo įstaigos organizavo studentų atranką burtų keliu, kurios ieškovai pagrindinėje byloje neprašė, todėl šios įstaigos atsisakė priimti jų registracijos paraiškas.
- 23 Kitą ieškovų pagrindinėse bylose dalį sudarė 2006 m. birželio 16 d. dekrete nurodytų universitetų ir aukštųjų mokyklų dėstytojai, manantys, kad šiuo dekretu tiesiogiai ir iš karto sudaroma grėsmė jų darbui, nes ilgainiui dėl minėto dekreto sumažės priimtų į mokslo įstaigas, kuriose jie dėsto, studentų skaičius.

- 24 Grįsdami ieškinius, ieškovai pagrindinėse bylose pirmiausia teigia, kad 2006 m. birželio 16 d. dekretu pažeidžiamas nediskriminavimo principas, nes pagal jo nuostatas šalyje nuolat gyvenantys ir joje nuolat negyvenantys studentai vertinami skirtingai be jokios pateisinamos priežasties. Iš esmės, priešingai nei šalyje nuolat gyvenantys studentai, kurie į šiame dekrete numatytas studijų programas ir toliau priimami be jokių apribojimų, į jas priimtų šalyje nuolat negyvenančių studentų skaičius negali viršyti 30 % ribos.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja 2006 m. birželio 16 d. dekreto teisėtumu, manydamas, jog Belgijos Konstitucijos nuostatas, kurių kontrolė priklauso jo kompetencijai ir kurių pažeidimas skundžiamas, reikia skaityti kartu su EB 12 straipsnio pirma pastraipa, 18 straipsnio 1 dalimi, 149 straipsnio 1 dalimi ir 2 dalies antra įtrauka bei 150 straipsnio 2 dalies trečia įtrauka.
- 26 Tokiomis aplinkybėmis *Cour constitutionnelle* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [EB] 12 straipsnio pirma pastraipa ir 18 straipsnio 1 dalis, skaitomos kartu su 149 straipsnio 1 dalimi ir 2 dalies antra įtrauka bei 150 straipsnio 2 dalies trečia įtrauka, turi būti aiškinamos taip, kad pagal šias nuostatas draudžiama už aukštąją mokslą atsakingai valstybės narės autonominei bendruomenei, susidūrusiai su kaimyninės valstybės narės studentų, norinčių studijuoti kelias medicinos specialybes, kai mokymas daugiausia finansuojamas valstybės lėšomis, antplūdžiu, kurį sukėlė ribojanti šios kaimyninės valstybės narės politika, imtis tokių priemonių, kokios numatytos 2006 m. birželio 16 d. dekrete, kai ši bendruomenė nurodo svarius pagrindus teigdama, kad tokia padėtis gali per brangiai kainuoti viešiesiems finansams ir kelti pavojų teikiamo mokymo kokybei?

2. Ar atsakymas į pirmąjį klausimą būtų kitoks, jei ši bendruomenė įrodytų, jog dėl tokios situacijos diplomą gautų per mažai šioje bendruomenėje nuolat gyvenančių studentų, kad ilgam laikui pakaktų kvalifikuoto medicinos personalo, siekiant šioje bendruomenėje garantuoti visuomenės sveikatos apsaugos kokybę?

3. Ar atsakymas į pirmąjį klausimą būtų kitoks, jei ši bendruomenė, atsižvelgiant į EB 149 straipsnio 1 dalies pabaigą ir pakto 13 straipsnio 2 dalies c punktą, kuriuose yra *standstill* pareiga, pasirinktų išsaugoti šios bendruomenės gyventojams platų ir demokratinį geros kokybės aukštojo mokslo prieinamumą?“

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- ²⁷ Pateikdamas pirmuosius du klausimus, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar pagal Sąjungos teisę valstybei narei draudžiama priimti tokį teisės aktą, kuris nagrinėjamas pagrindinėje byloje ir kuriuo apribojamas šalyje nuolat negyvenančių studentų, pirmą kartą galinčių užsirašyti į aukštojo mokslo įstaigų medicinos ir paramedicinos studijų programas, skaičius, kai ši valstybė susiduria su kaimyninės valstybės narės studentų antplūdžiu, kurį sukėlė ribojanti šios kaimyninės valstybės narės politika, ir kai dėl tokios situacijos šių studijų programų diplomą gautų per mažai šioje bendruomenėje nuolat gyvenančių studentų.

Dėl valstybių narių kompetencijos švietimo srityje

- ²⁸ Pirmiausia reikia priminti, kad nors pagal SESV 165 straipsnio 1 dalį ir SESV 166 straipsnio 1 dalį Sąjungos teisė neriboja valstybių narių kompetencijos

nustatyti mokymo turinį ir švietimo sistemos organizavimą, vis dėlto tai nepaneigia to, kad naudodamasi šia kompetencija šios valstybės turi laikytis Sąjungos teisės, ypač jos nuostatų, susijusių su laisve judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Schwarz ir Gootjes-Schwarz*, C-76/05, Rink. p. I-6849, 70 punktą ir 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Morgan ir Bucher*, C-11/06 ir C-12/06, Rink. p. I-9161, 24 punktą).

- 29 Taigi valstybės narės gali pasirinkti laisvu prieinamumu pagrįstą švietimo sistemą, pagal kurią neribojamas stojančiųjų skaičius, arba reguliuojamu prieinamumu pagrįstą sistemą, pagal kurią taikoma stojančiųjų atranka. Vis dėlto, kai jos pasirenka vieną iš šių sistemų ar jų derinį, šios sistemos tvarka turi atitikti Sąjungos teisę, ypač nediskriminavimo dėl pilietybės principą.

Dėl pagrindinėse bylose taikytinų nuostatų nustatymo

- 30 SESV 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų.
- 31 Be to, pagal Teisingumo Teismo praktiką kiekvienas Sąjungos pilietis gali remtis SESV 18 straipsniu, kuriuo draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės, visose situacijose, kurios priklauso Sąjungos teisės taikymo *ratione materiae* sričiai; prie tokių situacijų priskirtinos SESV 21 straipsniu suteiktos laisvės judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje įgyvendinimas (šiuo klausimu žr. 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Garcia Avello*, C-148/02, Rink. p. I-11613, 24 punktą; 2005 m. kovo 15 d. Sprendimo *Bidar*, C-209/03, Rink. p. I-2119, 32 ir 33 punktus ir 2008 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Förster*, C-158/07, Rink. p. I-8507, 36 ir 37 punktus).

- 32 Be to, iš šio teismo praktikos taip pat matyti, kad šis draudimas taikytinas ir su profesinio mokymo prieinamumu susijusioms situacijoms, turint omenyje tai, kad tiek aukštasis, tiek universitetinis mokymas priskiriamas prie profesinio mokymo (2005 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-147/03, Rink. p. I-5969, 32 ir 33 punktai bei juose nurodyta teismo praktika).
- 33 Iš to darytina išvada, kad studentai pagrindinėse bylose gali remtis SESV 18 ir 21 straipsniuose įtvirtinta teise laisvai judėti ir apsigyventi valstybės narės, pavyzdžiui Belgijos Karalystės, teritorijoje, nepatirdami tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos dėl pilietybės.
- 34 Tačiau tai nereiškia, kad kai kurių ieškovų pagrindinėse bylose situacija negali būti reglamentuojama Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalies, kuri taikoma visiems Sąjungos piliečiams, pagal šią direktyvą gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje.
- 35 Šiuo klausimu iš bylos medžiagos pirmiausia matyti, kad studentai pagrindinėse bylose yra Sąjungos piliečiai.
- 36 Antra, tai, kad kai kurie iš jų tam tikrais atvejais nevykdo Belgijoje jokios ekonominės veiklos, neturi reikšmės, nes Direktyva 2004/38 taikoma visiems Sąjungos piliečiams, nepaisant to, ar jie vykdo ekonominę veiklą pagal darbo sutartį arba užsiima savarankiška veikla kitos valstybės narės teritorijoje, ar nevykdo joje jokios ekonominės veiklos.
- 37 Trečia, negalima atmesti galimybių, jog kai kurie ieškovai pagrindinėse bylose jau gyveno Belgijoje prieš nusprenddami užsirašyti į vieną iš minėtų studijų programų.

- 38 Ketvirta, reikia nurodyti, jog pagrindinėse bylose Direktyva 2004/38 taikoma *ratione temporis*. Iš tiesų, pirma, valstybės narės turėjo perkelti šią direktyvą iki 2006 m. balandžio 30 dienos. Antra, pagrindinėse bylose skundžiamas dekretas buvo priimtas 2006 m. birželio 16 d., t. y. po pirma nurodytos datos. Be to, aišku, kad studentai pagrindinėse bylose atitinkamoms aukštojo mokslo įstaigoms pateikė registracijos 2006–2007 mokslo metams paraiškas ir kad šios paraiškos buvo atmes- tos remiantis šiuo dekretu. Taigi patenkinti jų registracijos paraiškas atsisakyta po 2006 m. balandžio 30 dienos.
- 39 Tačiau, kadangi Teisingumo Teismas neturi visos informacijos, kuria remdamasis galėtų pripažinti, jog ieškovų pagrindinėse bylose situacijai taip pat taikoma Direk- tyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar iš tikrųjų ši nuostata taikoma pagrindinėse bylose.

Dėl nevienodo požiūrio buvimo

- 40 Reikia priminti, kad pagal nediskriminavimo principą draudžiama ne tik tiesio- ginė diskriminacija dėl pilietybės, bet ir visos netiesioginės diskriminacijos formos, kuriomis, pritaikius kitus atskyrimo kriterijus, pasiekiamas toks pats rezultatas (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Hartmann*, C-212/05, Rink. p. I-6303, 29 punktą).
- 41 Nacionalinės teisės nuostata turi būti laikoma netiesiogiai diskriminuojančia, jeigu savo pobūdžiu gali labiau paveikti kitų valstybių narių piliečius ir dėl to būtent jie gali atsidurti nepalankioje padėtyje, išskyrus atvejus, kai ši nuostata yra objektyviai pateisinama ir proporcinga siekiamam tikslui (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Österreichischer Gewerkschaftsbund*, C-195/98, Rink. p. I-10497, 40 punktą ir minėto Sprendimo *Hartmann* 30 punktą).

- 42 Pagrindinėse bylose 2006 m. birželio 16 d. dekrete numatyta, kad į dekrete numatytas medicinos ir paramedicinos studijų programas be apribojimų priimami tik šalyje nuolat gyvenantys studentai, t. y. tie, kurie kartu atitinka pagrindinės gyvenamosios vietos Belgijoje sąlygą ir vieną iš kitų aštuonių alternatyvių sąlygų, išvardytų šio dekreto 1 straipsnio pirmos pastraipos 1–8 punktuose.
- 43 Atvirkščiai, šių sąlygų netenkinančių studentų teisė būti priimtiems į šias įstaigas yra apribota, nes kiekviename universitete ir kiekvienoje studijų programoje bendras tokių studentų skaičius neturi viršyti 30 % praėjusiais mokslo metais priimtų studentų bendro skaičiaus. Viršijus šią procentinę dalį užrašomi tik burtų keliu atrinkti šalyje nuolat negyvenantys studentai.
- 44 Taigi pagrindinėse bylose nagrinėjamu nacionalinės teisės aktu sukuriamas nevienodas požiūris į šalyje nuolat gyvenančius ir joje nuolat negyvenančius studentus.
- 45 Šio teisės akto reikalaujamą gyvenamosios vietos sąlygą lengviau gali patenkinti Belgijos piliečiai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta dažniausiai yra Belgijoje, nei kitų valstybių narių piliečiai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta, atvirkščiai, paprastai yra kitoje nei Belgija valstybėje narėje (pagal analogiją žr. 1999 m. birželio 8 d. Sprendimo *Meeusen*, C-337/97, Rink. p. I-3289, 23 ir 24 punktus bei minėto Sprendimo *Hartmann* 31 punktą).
- 46 Iš to daroma išvada, kaip, be to, pripažįsta Belgijos vyriausybė, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamu teisės aktu vien dėl jo pobūdžio gali būti labiau paveikti kitų nei Belgijos Karalystės valstybių narių piliečiai, ir dėl to būtent jie gali atsidurti nepalankioje padėtyje.

Dėl nevienodo požiūrio pateisinimo

- 47 Kaip konstatuota šio sprendimo 41 punkte, 2006 m. birželio 16 d. dekretu įtvirtintas nevienodas požiūris yra draudžiama netiesioginė diskriminacija dėl pilietybės, nebent ji yra objektyviai pateisinama.
- 48 Kad atitinkama priemonė būtų pateisinama, turi būti užtikrintas ja siekiamo teisėto tikslo įgyvendinimas ir ji neturi viršyti to, kas būtina jam pasiekti (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 16 d. Sprendimo *Renneberg*, C-527/06, Rink. p. I-7735, 81 punktą ir 2009 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.*, C-171/07 ir C-172/07, Rink. p. I-4171, 25 punktą).

Dėl pateisinimo, pagrįsto per didelėmis aukštojo mokslo finansavimo išlaidomis

- 49 Belgijos vyriausybė, palaikoma Austrijos vyriausybės, pirmiausia teigia, kad nevienodas požiūris į šalyje nuolat gyvenančius ir joje nuolat negyvenančius studentus būtinas siekiant išvengti per didelių aukštojo mokslo finansavimo išlaidų. Šias išlaidas lemia tai, kad, netaikant skirtingo požiūrio, šalyje nuolat negyvenančių studentų, įrašytų į Prancūzų bendruomenės aukštojo mokslo įstaigas, skaičius būtų itin didelis.
- 50 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad remiantis sprendime dėl prašymo priimti pre-judicinį sprendimą išdėstytais Prancūzų bendruomenės paaiškinimais finansinė našta nėra pagrindinė priežastis, kuria buvo grindžiamas 2006 m. birželio 16 d. dekretu priėmimas. Iš tiesų vadovaujantis šiais paaiškinimais švietimo finansavimas organizuotas

„užklijuoto voko“ sistemos, kurioje bendra išmokų suma nesusijusi su bendru studentų skaičiumi, pagrindu.

- 51 Tokiomis aplinkybėmis per didelių aukštojo mokslo finansavimo išlaidų baime negalima pateisinti nevienodo požiūrio į šalyje nuolat gyvenančius ir joje nuolat negyvenančius studentus.

Dėl pateisinimo, pagrįsto aukštojo mokslo sistemos vientisumo išsaugojimu

- 52 Belgijos vyriausybė, palaikoma Austrijos vyriausybės, tvirtina, kad šalyje nuolat negyvenančių studentų, studijuojančių atitinkamas studijų programas, skaičius pasiekė lygį, dėl kurio gali suprastėti aukštojo mokslo kokybė, nes mokslo įstaigų galimybės, susijusios su studentų priėmimu ir personalu, yra riboti. Todėl, siekiant išsaugoti šios sistemos vientisumą ir užtikrinti Prancūzų bendruomenės gyventojams platų ir demokratinį geros kokybės aukštojo mokslo prieinamumą, buvo būtina įtvirtinti nevienodą požiūrį į šalyje nuolat gyvenančius ir joje nuolat negyvenančius studentus ir apriboti pastarųjų skaičių.
- 53 Žinoma, negalima iškart atmesti galimybes, kad grėsmės nacionalinei švietimo sistemai ir aukštojo mokslo vientisumui prevencija galėtų pateisinti nevienodą požiūrį į tam tikrus studentus (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 66 punktą).
- 54 Tačiau šiuo klausimu nurodyti pateisinimo argumentai sutampa su visuomenės sveikatos apsauga pagrįstais argumentais, nes visos nagrinėjamos studijų programos susijusios su šia sritimi. Todėl reikia juos nagrinėti atsižvelgiant tik į visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimus pagrįstus pateisinimo pagrindus.

Dėl pateisinimo, pagrįsto visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimais

— Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

- 55 Belgijos vyriausybė, palaikoma Austrijos vyriausybės, nurodo, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamas teisės aktas būtinas medicinos ir paramedicinos paslaugų Prancūzų bendruomenėje kokybei ir tęstinumui pasiekti.
- 56 Dėl didelio šalyje nuolat negyvenančių studentų skaičiaus pirmiausia labai sumažėtų medicinos ir paramedicinos studijų programų dėstymo kokybė, kuri reikalauja didelio praktinio mokymo valandų skaičiaus. Tačiau šis mokymas negalėtų būti tinkamai užtikrintas, jei studentų skaičius viršytų tam tikrą skaičių, nes aukštojo mokslo įstaigų studentų priėmimo, personalo ir praktinio mokymo galimybės yra ribotos.
- 57 Kaip sunkumų, kurių patirta švietimo srityje, pavyzdį Belgijos vyriausybė pirmiausia nurodo situaciją veterinarijos studijų srityje. Ji teigia, kad remiantis veterinarijos mokymo kokybės standartais, pagal kuriuos, be kita ko, reikalaujama, kad kiekvienas studentas atliktų klinikinę praktiką su pakankamu gyvūnų skaičiumi, buvo pripažinta, kad Prancūzų bendruomenė antrojoje aukštojo mokslo studijų pakopoje gali parengti ne daugiau kaip 200 veterinarų per metus. Tačiau dėl šalyje nuolat negyvenančių studentų antplūdžio bendras studentų skaičius per šešerius studijų metus išaugo nuo 1 233 studentų 1995–1996 mokslo metais iki 2 343 studentų 2002–2003 mokslo metais.
- 58 Panaši situacija yra kitų 2006 m. birželio 16 d. dekretu nurodytų studijų programų atveju.

- 59 Antra, Belgijos vyriausybė teigia, kad didelis šalyje nuolat negyvenančių studentų skaičius ilgainiui gali lemti didelį kvalifikuoto medicinos personalo trūkumą visoje teritorijoje, o dėl to iškiltų pavojus visuomenės sveikatos apsaugos sistemai Prancūzų bendruomenėje. Šis pavojus iškiltų todėl, kad baigę studijas šalyje nuolat negyvenantys studentai grįžtų į kilmės šalį dirbti pagal profesiją ir atitinkamos srities diplomus turinčių šalyje nuolat gyvenančių specialistų liktų per mažai.
- 60 Ieškovai pagrindinėse bylose teigia būtent, kad net jei šiems pateisinimo argumentais galėtų būti pritarta, Belgijos vyriausybė neįrodė, jog nurodytos aplinkybės iš tikrųjų egzistavo.
- 61 Komisija tvirtina, kad ji rimtai vertina Belgijos vyriausybės nurodytą pavojų. Tačiau mano, kad šiuo metu neturi visos informacijos, kuri leistų jai pateikti nuomonę dėl pateisinimo pagrįstumo.

— Teisingumo Teismo atsakymas

- 62 Iš teismo praktikos matyti, kad netiesiogiai pilietybe pagrįstą nevienodą požiūrį galėtų pateisinti tikslas išlaikyti kokybiškas, subalansuotas ir visiems prieinamas medicinos paslaugas tiek, kiek toks tikslas padeda pasiekti aukštą visuomenės sveikatos apsaugos lygį (šiuo klausimu žr. 2009 m. kovo 10 d. Sprendimo *Hartlauer*, C-169/07, Rink. p. I-1721, 47 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 63 Taigi reikia įvertinti, ar nagrinėjamu teisės aktu gali būti užtikrintas šio teisėto tikslo įgyvendinimas ir ar jis neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti.

- 64 Šiuo klausimu galiausiai nacionalinis teismas, kuris vienintelis kompetentingas vertinti faktines pagrindinės bylos aplinkybes ir aiškinti nacionalinės teisės aktus, turi nustatyti, ar šis teisės aktas atitinka šiuos reikalavimus ir kiek (šiuo klausimu žr. 1989 m. liepos 13 d. Sprendimo *Rinner-Kühn*, 171/88, Rink. p. 2743, 15 punktą ir 2003 m. spalio 23 d. Sprendimo *Schönheit ir Becker*, C-4/02 ir C-5/02, Rink. p. I-12575, 82 punktą).
- 65 Vis dėlto Teisingumo Teismas, kuris turi pateikti naudingą atsakymą nacionaliniam teismui, siekdamas padėti jam priimti sprendimą, yra kompetentingas pateikti gaires, grindžiamas pagrindinės bylos medžiaga bei rašytinėmis ir žodinėmis pastabomis, kurios jam buvo pateiktos (2003 m. kovo 20 d. Sprendimo *Kutz-Bauer*, C-187/00, Rink. p. I-2741, 52 punktas ir minėto Sprendimo *Schönheit ir Becker* 83 punktas).
- 66 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia turi įvertinti, ar iš tikrųjų egzistuoja pavojus visuomenės sveikatos apsaugai.
- 67 Šiuo atveju *a priori* negalima paneigti, kad dėl galimos prastesnės būsimų sveikatos priežiūros specialistų mokymo kokybės ilgainiui gali kilti pavojus atitinkamoje teritorijoje teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybei, nes medicinos ar paramedicinos paslaugų šioje teritorijoje kokybė susijusi su joje savo veiklą vykdančių sveikatos priežiūros specialistų kompetencija.
- 68 Taip pat negalima paneigti fakto, jog dėl galimo bendro studijuojančių atitinkamas studijų programas skaičiaus apribojimo, siekiant pirmiausia užtikrinti mokymo kokybę, ilgainiui proporcingai sumažėtų diplomuotų specialistų, teikiančių atitinkamoje teritorijoje sveikatos priežiūros paslaugas, skaičius, o tai vėliau galėtų turėti įtakos visuomenės sveikatos apsaugos lygiui. Šiuo klausimu reikia pripažinti, jog didelis sveikatos priežiūros specialistų trūkumas sukeltų rimtų visuomenės sveikatos apsaugos problemų, ir siekiant to išvengti būtina, jog minėtoje teritorijoje įsikurtų

pakankamai diplomuotų specialistų vykdyti joje vieną iš pagrindinėse bylose nagrinėjamame dekrete išvardytų medicinos ar paramedicinos profesijų.

- 69 Vertindamas šį pavojų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia turi turėti omenyje tai, kad ryšys tarp būsimų sveikatos priežiūros specialistų mokymo ir tikslo išlaikyti kokybiškas, subalansuotas ir visiems prieinamas medicinos paslaugas yra tik netiesioginis ir mažiau priežastinis nei ryšys tarp visuomenės sveikatos apsaugos tikslo ir jau rinkoje esančių sveikatos priežiūros specialistų veiklos (žr. minėtų Sprendimo *Hartlauer* 51–53 punktus ir Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* 34–40 punktus). Tokio ryšio vertinimas priklauso ne tik nuo prognozių, kurias reikia išvesti iš daugybės spėjamų ir hipotetinių aplinkybių ir kurias darant reikia atsižvelgti į atitinkamos sveikatos apsaugos srities raidą ateityje, bet ir nuo pradžioje susiklosčiusios, t. y. esamos, situacijos analizės.
- 70 Antra, konkrečiai vertindamas pagrindinių bylų aplinkybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi turėti omenyje tai, kad, esant abejonių dėl pavojaus visuomenės sveikatos apsaugai valstybės narės teritorijoje buvimo ar dydžio, ši valstybė narė gali imtis apsaugos priemonių nelaukdama, kol sveikatos apsaugos specialistų iš tikrųjų bus per mažai (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes* 30 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Ši išvada taip pat taikytina kalbant apie pavojų švietimo šioje srityje kokybei.
- 71 Esant tokiai situacijai kompetentingos valdžios institucijos turi įrodyti, kad šis pavojus iš tikrųjų egzistuoja (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* 39 punktą). Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, kai šios valdžios institucijos imasi nuo Sąjungos teisėje įtvirtinto principo nukrypstančios priemonės, kiekvienu konkrečiu atveju jos turi įrodyti, jog šia priemone gali būti užtikrintas nurodyto tikslo įgyvendinimas ir ji neviršija to, kas būtina jam pasiekti.

Pateisinamosios priežastys, kuriomis valstybė narė gali remtis, turi būti papildytos šios valstybės priimtose priemonės tinkamumo ir proporcingumo įvertinimu bei konkrečiais įrodymais, pagrindžiančiais jos argumentus (šiuo klausimu žr. 2004 m. kovo 18 d. Sprendimo *Leichtle*, C-8/02, Rink. p. I-2641, 45 punktą ir minėto Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 63 punktą). Reikia, kad šiuo objektyviu, išsamiu ir statistika pagrįstu tyrimu, naudojant rimtus, nuoseklius ir įtikinamus duomenis, būtų įrodyta, jog pavojus visuomenės sveikatai iš tikrųjų egzistuoja.

- 72 Pagrindinėse bylose šis tyrimas pirmiausia turi suteikti galimybę kiekvienos iš 2006 m. birželio 16 d. dekretu išvardytų devynių studijų programų atžvilgiu įvertinti maksimalų studentų, kurie gali būti parengti laikantis norimų mokymo kokybės standartų, skaičių. Iš jo taip pat turi būti aišku, kiek diplomuotų specialistų turi įsikurti Prancūzų bendruomenėje ir dirbti joje pagal medicinos ar paramedicinos profesiją, kad būtų užtikrintos pakankamos visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos.
- 73 Be to, šiame tyrime turi būti ne tik nurodyti skaičiai dėl abiejų studentų grupių, pagrįstų būtent išvadomis, kad baigę studijas visi šalyje nuolat negyvenantys studentai įsikuria valstybėje, kurioje jie nuolat gyvena prieš pradėdami mokslus, dirbti pagal vieną iš pagrindinėse bylose nurodytų profesijų. Šiame tyrime turi būti atsižvelgta į šalyje nuolat negyvenančių studentų grupės indėlį siekiant užtikrinti pakankamą specialistų skaičių Prancūzų bendruomenėje. Be to, jame turi būti atsižvelgta į tai, kad šalyje nuolat gyvenantys studentai, baigę studijas, gali nuspręsti dirbti pagal profesiją kitoje nei Belgijos Karalystė valstybėje. Taip pat jame reikia atsižvelgti į tai, kad Prancūzų bendruomenėje nestudijavę asmenys vėliau joje įsikuria, kad dirbtų pagal profesiją.
- 74 Kompetentingos valdžios institucijos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui turi pateikti šiuos reikalavimus atitinkančią analizę.

- 75 Vėliau, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad pavojus visuomenės sveikatos apsaugai iš tikrųjų egzistuoja, jis, atsižvelgdamas į kompetentingų valdžios institucijų pateiktus duomenis, turi įvertinti, ar pagrindinėse bylose nagrinėjamas teisės aktas gali būti laikomas aktu, tinkamu užtikrinti tikslo apsaugoti visuomenės sveikatą įgyvendinimą.
- 76 Tai darydamas, jis, be kita ko, turi patikrinti, ar apribojus šalyje nuolat negyvenančių studentų skaičių iš tikrųjų gali padaugėti diplomuotų specialistų, galėsiančių ilgainiui užtikrinti pakankamas sveikatos priežiūros paslaugas Prancūzų bendruomenėje.
- 77 Tada prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar pagrindinėje byloje reglamentuojamu teisės aktu neviršijama tai, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti, t. y. ar nėra mažiau ribojančių priemonių, kuriomis būtų galima jį pasiekti.
- 78 Šiuo klausimu reikia patikslinti, kad šis teismas turi būtent patikrinti, ar nurodytas bendrojo intereso tikslas negalėtų būti pasiektas mažiau ribojančiomis priemonėmis, kuriomis studijuojantieji Prancūzų bendruomenėje būtų skatinami įsikurti joje pasibaigus studijoms ar joje įsikurti būtų skatinami ne šioje bendruomenėje išsilavinimą gavę specialistai.
- 79 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turi išnagrinėti, ar kompetentingos valdžios institucijos tinkamai suderino šio tikslo įgyvendinimą su Sąjungos teisėje įtvirtintais reikalavimais ir ypač su studentų iš kitų valstybių narių galimybe būti priimtiems į aukštojo mokslo įstaigas, nes ši galimybė sudaro laisvo studentų judėjimo principo esmę (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 70 punktą). Todėl valstybės narės įvesti priėmimo į šias studijas apribojimai

turi būti būtini nurodytiems tikslams pasiekti ir turi suteikti galimybę pakankamam tokių studentų skaičiui įstoti į aukštojo mokslo įstaigas.

- 80 Šiuo klausimu iš bylos medžiagos matyti, kad šalyje nuolat negyvenantys studentai, norintys baigti aukštąjį mokslą, užrašomi į atitinkamą mokslo įstaigą po atrankos burtų keliu, kurioje neatsižvelgiama į jų žinias ir patirtį.
- 81 Tokiomis sąlygomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šalyje nuolat negyvenančių studentų atrankos procedūra apsiriboja tik burtų traukimu ir, jei taip yra, ar šis atrankos būdas, pagrįstas atsitiktinumu, o ne kandidatų sugebėjimais, būtinas nurodytiems tikslams pasiekti.
- 82 Taigi į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad pagal SESV 18 ir 21 straipsnius draudžiama priimti tokį teisės aktą, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo apribojamas šalyje nuolat negyvenančių studentų, pirmą kartą galinčių užsirašyti į aukštojo mokslo įstaigų medicinos ir paramedicinos studijų programas, skaičius, nebent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, įvertinęs visą kompetentingų valdžios institucijų pateiktą svarbią informaciją, pripažintų, kad šis teisės aktas yra pateisinamas atsižvelgiant į visuomenės sveikatos apsaugos tikslą.

Dėl trečiojo klausimo

- 83 Užduodamas trečiąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo Teisingumo Teismo patikslinti, kokią įtaką pagrindinėse bylose nagrinėjamai situacijai turi pagal pakto 13 straipsnio 2 dalies c punktą valstybėms narėms kylantys reikalavimai.

- 84 Belgijos vyriausybė teigia, kad 2006 m. birželio 16 d. dekretą buvo būtina priimti paisant Prancūzų bendruomenės gyventojų teisės į mokslą, kaip numatyta pakto 13 straipsnio 2 dalies c punkte. Nagrinėjamoje nuostatoje iš esmės yra įtvirtinta *standstill* išlyga, kuria ši bendruomenė įpareigojama išsaugoti platų ir demokratinį geros kokybės aukštojo mokslo prieinamumą. Nepriėmus šio dekreto išskiltų grėsmė tokio prieinamumo išsaugojimui.
- 85 Vis dėlto šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad nėra jokios neatitikties tarp pakto ir iš SESV 18 bei 21 straipsnių kylančių reikalavimų.
- 86 Iš tikrųjų iš pakto 13 straipsnio 2 dalies c punkto formuluotės matyti, jog juo iš esmės siekiama to paties tikslo kaip SESV 18 bei 21 straipsniais, t. y. užtikrinti nediskriminavimo principo taikymą priimant į aukštojo mokslo įstaigas. Ši išvada patvirtinama pakto 2 straipsnio 2 dalimi, pagal kurią valstybės, šio pakto šalys, įsipareigoja užtikrinti, kad jame išdėstytos teisės bus įgyvendinamos be jokio diskriminavimo dėl, be kita ko, kilmės.
- 87 Atvirkščiai, pakto 13 straipsnio 2 dalies c punkte iš pakto šalies nei reikalaujama, nei, beje, jai leidžiama užtikrinti platų geros kokybės aukštojo mokslo prieinamumą tik savo piliečiams.
- 88 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, jog kompetentingos valdžios institucijos negali remtis pakto 13 straipsnio 2 dalies c punktu, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažintų, kad 2006 m. birželio 16 d. dekretas yra nesuderinamas su SESV 18 ir 21 straipsniais.

Dėl sprendimo taikymo laiko atžvilgiu

- 89 Tuo atveju, jei Teisingumo Teismas pripažintų, kad pagal Sąjungos teisę draudžiama priimti pagrindinėse bylose nagrinėjamą nacionalinės teisės aktą, Belgijos vyriausybė prašo apriboti priimto sprendimo poveikį laiko atžvilgiu. Šis apribojimas yra būtinas, nes yra daug sąžiningai nustatytų teisinių santykių, kadangi daug šalyje nuolat negyvenančių studentų pateikė registracijos į vieną iš 2006 m. birželio 16 d. dekretu išvardytų studijų programų 2006–2007 mokslo metams dokumentus. Užginčijus šiuos teisinius santykius galėtų kilti sunkių ekonominių padarinių, dėl kurių būtų pažeista švietimui skirto Prancūzų bendruomenės biudžeto pusiausvyrą.
- 90 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Sąjungos teisės normos išaiškinimas, kurį Teisingumo Teismas pateikė vykdydamas SESV 267 straipsniu jam suteiktus įgaliojimus, paaiškina ir prireikš patikslina šios normos reikšmę ir apimtį, kaip ji turi arba turėjo būti suprasta ir taikoma nuo įsigaliojimo momento. Iš to darytina išvada, kad taip išaiškintą normą pats teismas gali ir turi taikyti net tiems teisiniams santykiams, kurie atsirado ir buvo nustatyti prieš priimant sprendimą dėl prašymo išaiškinti, jei, be to, įvykdytos sąlygos, leidžiančios kompetinguose teismuose pareikšti ieškinį dėl šios normos taikymo (žr. 1988 m. vasario 2 d. Sprendimo *Blazot ir kt.*, 24/86, Rink. p. 379, 27 punktą ir 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman*, C-415/93, Rink. p. I-4921, 141 punktą).
- 91 Teisingumo Teismas tik išimtiniais atvejais gali, taikydamas bendrąjį teisinio saugumo principą, kuris yra Sąjungos teisės sistemos dalis, apriboti visų suinteresuotųjų asmenų galimybę pasinaudoti jo išaiškinta norma ginčijant sąžiningai nustatytus teisinius santykius. Kad būtų galima nuspręsti dėl tokio apribojimo, turi būti tenkinami du esminiai kriterijai, t. y. suinteresuotųjų asmenų sąžiningumas ir didelių

sunkumų rizika (visų pirma žr. 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Vroege*, C-57/93, Rink. p. I-4541, 21 punktą ir 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *Skov ir Bilka*, C-402/03, Rink. p. I-199, 51 punktą).

⁹² Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką valstybei narei galinčios kilti prejudicinėje byloje priimto sprendimo finansinės pasekmės pačios savaime nepateisina tokio sprendimo veikimo laiko atžvilgiu apribojimo (visų pirma žr. 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Grzelczyk*, C-184/99, Rink. p. I-6193, 52 punktą).

⁹³ Teisingumo Teismas tokį sprendimą priimdavo tik esant ypatingoms aplinkybėms, pirma, kai dėl didelio skaičiaus teisinių santykių, sukurtų veikiant sąžiningai, remiantis teisėtai galiojančiu laikomu teisės aktu, egzistuodavo rimtų ekonominių padarinių kilimo tikimybė ir, antra, kai paaiškėdavo, jog asmenų ir nacionalinių valdžios institucijų elgesys neatitinka Sąjungos teisės dėl to, jog Sąjungos teisės normos reikšmė yra objektyviai labai neaiški, o tokį neaiškumą galėjo paskatinti kitų valstybių narių ar Komisijos elgesys (žr. minėto Sprendimo *Grzelczyk* 53 punktą).

⁹⁴ Pagrindinėse bylose reikia pripažinti, jog Belgijos vyriausybė nepateikė Teisingumo Teismui jokios konkrečios informacijos, remiantis kuria būtų galima teigti, kad 2006 m. birželio 16 d. dekreto autoriai buvo skatinami elgtis Sąjungos teisės galinčiu neatitikti būdu dėl to, kad egzistavo objektyvių ir svarbių abejonių dėl šios teisės turinio.

- ⁹⁵ Be to, ši vyriausybė nepateikė konkrečių įrodymų, kad pagrįstų savo argumentus, jog neapribojus šio sprendimo poveikio laiko atžvilgiu galėtų kilti sunkių finansinių padarinių.
- ⁹⁶ Esant tokioms aplinkybėms šio sprendimo poveikio laiko atžvilgiu riboti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁹⁷ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. Pagal SESV 18 ir 21 straipsnius draudžiama priimti tokį nacionalinės teisės aktą, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo apriojamas nuolat negyvenančiais Belgijoje laikytinų studentų, pirmą kartą galinčių užsirašyti į aukštojo mokslo įstaigų medicinos ir paramedicinos studijų programas, skaičius, nebent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, įvertinęs visą kompetentingų valdžios institucijų pateiktą svarbią informaciją, pripažintų, kad šis teisės aktas yra pateisinamas atsižvelgiant į visuomenės sveikatos apsaugos tikslą.**

- 2. Kompetentingos valdžios institucijos negali remtis 1966 m. gruodžio 16 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimto Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 13 straipsnio 2 dalies c punktu, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažintų, kad 2006 m. birželio 16 d. Prancūzų bendruomenės dekretas, kuriuo reguliuojamas kai kurių aukštojo mokslo pirmosios pakopos studijų programų studentų skaičius, yra nesuderinamas su SESV 18 ir 21 straipsniais.**

Parašai.